

Справа «З.Н.С. проти Туреччини» (“Z.N.S. v. Turkey”)

Ключовий висновок: іранська біженка, яка прийняла християнство, може бути піддана утискам, якщо її депортують на батьківщину.

У рішенні, ухваленому 19 січня 2010 року у справі «Z.N.S. проти Туреччини», Суд постановив, що:

- депортація заявниці може призвести до порушення ст. 3 Конвенції (заборона нелюдського чи такого, що порушує гідність, поводження);
- мало місце порушення ч. 1 та ч. 4 ст. 5 Конвенції (право на свободу та особисту недоторканність)¹.

Відповідно до ст. 41 Конвенції, Суд присудив заявниці 20 000 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

Заявниця, З.Н.С., 1967 р. н., є громадянкою Ірану. В лютому 2005 року вона незаконно в'їхала на територію Туреччини і зараз утримується у Центрі прийому та поселення іноземців у м. Киркларелі (далі – Центр). У Туреччині заявниця зацікавилась християнством і прийняла протестантизм. У травні 2008 року п. З.Н.С. була заарештована за підозрою у порушенні візових вимог та у підробленні офіційних документів і була доправлена до відділу у справах іноземців штаб-квартири поліції м. Стамбула для подальшої депортації з Туреччини.

Пані З.Н.С. невпинно вимагала свого звільнення та надання їй дозволу тимчасового перебування у Туреччині на час очікування результату розгляду її заяви про надання статусу біженця Верховним комісаром ООН у справах біженців. При цьому заявниця стверджувала, що в Ірані вона була в опозиції до Уряду, внаслідок чого вона та її сім'я зазнавали утисків. У червні 2008 року п. З.Н.С. було переведено до Центру, а в липні цього ж року їй повідомили, що розгляд її справи в Туреччині було відкладено до того часу поки її скарга розглядатиметься Судом. У грудні 2008 року заявниці та її сину рішенням Верховного Комісара ООН у справах біженців було надано статус біженців на підставі релігійних переконань. Скаргу п. З.Н.С. на рішення про відмову у звільненні, яку вона подала до адміністративного суду після отримання статусу біженця, було ним відхилено. У червні 2009 року оскаржене нею до регіонального суду рішення цього адміністративного суду було залишено в силі.

¹ Рішення стане остаточним відповідно до вимог ч. 2 ст. 44 Конвенції, оскільки воно може бути предметом перегляду. (Прим. перекладачів)

Зміст рішення Суду

Посилаючись на ст. 2 (право на життя) та ст. 3 Конвенції, заявниця скаржилась на те, що її депортація до Іран, могла би створити для неї реальний ризик смерті чи неналежного ставлення. Посилаючись на ч. 1 ст. 3 та ч. 4 ст. 5 Конвенції вона також скаржилась на те, що її ув'язнення було жахливим, а умови, в яких вона утримувалась, – неналежними.

Суд вирішив дослідити першу частину скарги виключно на підставі ст. 3 Конвенції. Суд відзначив, що уповноважені державні органи вирішили питання про депортацію заявниці, не розглянувши її заяви, у котрій наводились причини того, чому вона не хоче повертатися до Ірану, а також пояснювалось, що вона приїхала в Туреччину з метою звернутися з відповідною заявою до Верховного Комісара ООН у справах біженців. Більше того, уповноважені державні органи Туреччини відклали розгляд її справи до часу прийняття рішення Судом. З огляду на це Суд не був упевнений у тому, що ці органи влади провели належну оцінку обґрунтованості заяви заявниці про можливе погане поводження з нею в Ірані.

Суд також зазначив, що Верховний комісар ООН у справах біженців під час співбесіди із п. З.Н.С., маючи можливість перевірити обґрунтованість її побоювань та правдоподібність наведених нею аргументів, у результаті прийшов до висновку, що заявниці загрожувало переслідування в Ірані. Тому Суд вирішив, що побоювання п. З.Н.С. бути підданою нелюдському поводженню з огляду на її релігійні переконання, в разі видворення до країни її походження було обґрунтованим.

В іншій справі проти Туреччини Суд уже досліджував скаргу щодо поміщення затриманих осіб у Центрі. Зокрема, через відсутність чітких правових норм в законодавстві цієї країни стосовно встановлення і продовження строку затримання, а також беручи до уваги депортацію та визначення часових меж затримання, Суд вирішив, що воно – з огляду на цілі ст. 5 Конвенції – становить обмеження свободи і є неправомірним. У справі заявниці Суд не віднайшов жодних обґрунтованих причин, аби відійти від наведених у попередній справі висновків, які констатують порушення ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Суд зазначив, що позов п. З.Н.С. про скасування рішення з відмовою в її звільненні був залишений без задоволення, а наступна апеляція відхилена. Попередній розгляд справи в адміністративних судах тривав 2 місяці і 10 днів. Суд також звернув увагу на те, що оскільки ця справа не стосується якихось особливо складних питань, то адміністративний суд, розглядаючи її, мав би помітити брак достатніх підстав тримання заявниці під вартою. У зв'язку з наведеним Суд одноголосно дійшов висновку про те, що правова система Туреччини не забезпечила п. З.Н.С. правом на швидкий судовий перегляд законності та обґрунтованості її затримання, а це є порушенням ч. 4 ст. 5 Конвенції.

Розглядаючи скарги заявниці на матеріальні умови її тримання у Центрі, Суд зазначив, що п. З.Н.С. не навела достатніх та належних доказів на підтримку своєї скарги щодо низької якості їжі та питної води, а також щодо того, як це позначилось на стані її здоров'я. Той факт, що в Центрі не було обладнання для фізичних вправ (беручи до уваги те, що заявниця не утримувалась постійно у замкненому приміщенні) не має жодного стосунку до перевірки дотримання вимог ст. 3 Конвенції. Предметом невдоволення був також непридатний стан туалетів і наявність миючих засобів, строк придатності котрих минув за кілька років перед їх використанням. Суд вирішив, що, незважаючи на те, що через відсутність законодавчо встановлених часових обмежень затримання заявниці могло тривати протягом невизначеного часу, не було обґрунтовано того факту, що неналежні матеріальні умови утримання були настільки поганими, аби вважати їх порушенням ст. 3 Конвенції. Тому Суд прийняв одноголосне рішення про те, що умови тримання заявниці у Центрі не призвели до порушення ст. 3 Конвенції.